

JE LI HUMANIST JURAJ ŠIŽGORIĆ NAPISAO DJELO „DELLE PIÙ NOBILI PREROGATIVE DI SEBENICO“?

Naš humanist Šibenčanin Juraj Šižgorić (Georgius Sisgoreus Sibenicensis Dalmata) objavio je štampom samo jedno svoje djelo, i to zbirku elegija i safičkih oda pod naslovom *Elegiarum et carminum libri tres* (Venetiis 1477, apud Adamum de Rodueil¹). U rukopisu je sačuvana zbirka od 16 latinskih pjesama u safičkoj strofi iz god. 1487. s prozним prologom i epilogom, posvećena tadašnjem šibenskom knezu, Mlečaninu Antoniu Calbo. Sačuvano je u rukopisu i njegovo djelce u prozi *De situ Illyriae et civitate Sibenici*, također iz god. 1487., koje je objavio Milivoj Šrepel u *Gradi za povijest književnosti hrvatske*, knjiga 2, Zagreb 1899. To latinsko djelo malena opsega (u Šreplovu izdanju nepunih 11 stranica) ima, kako se vidi po naslovu, dva odvojena dijela. U prvome Šižgorić govori o ilirskoj zemlji, njezinu imenu, granicama i o smještaju Dalmacije i njezinim gradovima, a u drugome o svojem rodnom gradu Šibeniku. Od ukupno 17 poglavlja drugi dio obuhvaća poglavlja IX—XVII s nazivima: *De nomine Sibenici*, *De finibus Sibenici*, *De agro Sibenici*, *De insulis Sibenici*, *De locis Sibenico contiguis*, *De locis Sibenici intra muros*, *De praecipuis diebus festis Sibenici*, *De statu Sibenici*, *De moribus quibusdam Sibenici*. Iz sadržaja i načina izlaganja jasno se vidi, da Šižgorić nije samo želio opisati grad Šibenik i njegovu okolicu te prikazati neke tamošnje običaje, nego i iznijeti sve pogodnosti njegova smještaja, plodnost tla, prirodne ljepote i znamenitosti samoga grada. Karakter je, dakle, toga Šižgorićeva djela deskriptivno-enkomijastičan. Za našu je kulturnu povijest osobito važno XVII poglavlje, u kojem pisac, među ostalim, izdiže našu narodnu ljubavnu poeziju iznad pjesama najslavnijih antičkih pjesnika.

Kad se danas navode sva Šižgorićeva djela, i sačuvana i izgubljena, redovno se među njima nalazi i djelo s talijanskim naslovom *Delle più nobili prerogative di Sebenico*. Tako Šrepel²) izrijeком kaže: „On je napisao djelce pod natpisom *Delle più nobili prerogative di Sebenico*“. Već je prije njega Šime Ljubić³) spomenuo Šižgorićevo djelo pod tim

¹) Jedan primjerak toga djela nalazi se u knjižnici Jugoslavenske akademije u Zagrebu (Inkunabule, br. 2).

²) Humanist Šižgorić, Rad 138, Zagreb 1899, str. 209.

³) Dizionario biografico degli uomini illustri della Dalmazia, Vienna — Zara 1856, str. 280.

talijanskim naslovom. Kod njega još čitamo, da je to djelo napisano latinskim stihovima i da je štampano. Čak spominje, da je jedan primjerak imao Splitsanin fra Inocencije Čulić. I u novije se vrijeme Šižgoriću pripisuje to djelo s talijanskim naslovom. Attilio Tamaro⁴⁾ navodi: „Il écrivit en italien un opuscule *Delle più nobili prerogative di Sebenico*“⁵⁾. Krsto Stošić⁶⁾ također pripisuje Šižgoriću taj spis s talijanskim naslovom uz dodatak, da je štampan oko god. 1500. Isp. i leksikon *Minerva* (Zagreb, 1936), s. v. Šižgorić.

U iznijetim navodima o Šižgorićevu autorstvu spomenutoga djela jasno se mogu uočiti neke bitne razlike. Po jednima, on ga je napisao talijanski, a po drugima latinski; jedni kažu, da je to djelo štampano, a drugi o tome šute. Ljubić k tome tvrdi, da su to bili latinski stihovi. Takva su različita mišljenja o tome djelu mogla nastati samo zato, što uopće nije sačuvano.

Općenito se smatra, da je to djelo s talijanskim naslovom Šižgoriću prvi pripisao opat Alberto Fortis. U svojem poznatom *Putovanju po Dalmaciji*⁶⁾, govoreći o Šibenčanima, koji su se bavili književnim radom, Fortis spominje i humanista Jurja Šižgorića. Pri tome kaže: „Da sam mogao pronaći Šižgorićevo neobjavljeno djelo (*l'Opera inedita*), koje je raspravljalo o najznamenitijim prednostima Šibenika (*che trattava delle più nobili prerogative di Sebenico*), a bilo napisano oko god. 1500.; vjerojatno bih iz njega bio uzeo mnogo podataka ne samo o starinskim, sada izgubljenim, običajima, nego i o fizičkoj povijesti toga kraja (*la Storia fisica del Paese*)“⁶⁾. Po mojem sudu, Fortis tu uopće ne navodi naslov Šižgorićeva djela, nego samo kaže, da je naš šibenski humanist napisao djelo, u kojem se radilo o najznamenitijim prednostima Šibenika. Riječi, koje se shvaćaju kao naslov djela, štampane su, doduše, kurzivom, ali s početnom minuskulom, što ne odgovara obliku naslova, a njihova povezanost s glagolom *trattava* još me više učvršćuje u uvjerenju, da se tu ne radi o naslovu, nego o sumarnoj oznaci sadržaja.

No kako je moglo doći do mišljenja, da je to djelo s talijanskim naslovom napisano latinskim stihovima? I za to je, po mojem mišljenju, povod dala netočna interpretacija jednoga Fortisova pasusa. Na str. 147 citiranog djela Fortis spominje pjesnika Ivana Nardina, koji je u latinskim elegijskim stihovima ispjevao pohvalu Šibenika, pa nastavlja, da je o tom istom predmetu pisao i Juraj Šižgorić, čije djelo citira Tomko Mrnavić. Kako je Nardinova pohvala Šibenika bila spjevana latinskim stihovima, ta je okolnost, kako mi se čini, jednostavno prenijeta na Šižgorića. Uostalom, potpuno je neprihvatljiva pretpostavka, da bi Šižgorić kao humanist svojim latinskim stihovima bio dao talijanski naslov.

Da se pod talijanskim naslovom nalaze Šižgorićevi latinski stihovi, ne tvrdi samo Šime Ljubić, nego i Vincenzo Miagostovich⁷⁾. On navodi,

⁴⁾ La Vénéitie Julienne et la Dalmatie, Rome 1919, vol. III, str. 28.

⁵⁾ Galerija uglednih Šibenčana, Šibenik 1936, s. v. Šižgorić Juraj Šimunov.

⁶⁾ Viaggio in Dalmazia, vol. I (Venezia 1774), str. 154.

⁷⁾ Il Nuovo Cronista di Sebenico, anno III, (1895), str. 128.

da je djelo, koje spominje Fortis, napisano latinskim stihovima, ono, kojemu svi daju naslov *Delle più nobili prerogative di Sebenico*, ali da se o njemu ne zna ništa više. Kad Miagostovich tvrdi, da tom djelu svi daju spomenuti talijanski naslov, ipak nije u pravu. Prvi je jedini, koliko je meni poznato, koji je posumnjao u postojanje toga Šižgorićeva djela, bio je Ferrari—Cupilli. On je osam godina prije toga napisao⁸⁾, da je to najvjerojatnije Šižgorićev latinski prozni spis *De situ Illyriae et civitate Sibenici*. Ferrari-Cupilli nije to posebno obrazložio, pa zacijelo zbog toga njegovo mišljenje — koje je, po mojem sudu, jedino ispravno — nije prihvaćeno, tako da se Šižgoriću i dalje pripisuju dva djela o Šibeniku: *De situ Illyriae et civitate Sibenici* i *Delle più nobili prerogative di Sebenico*.

Sve, što Fortis govori o tom navodno Šižgorićevu djelu s talijanskim naslovom, posve dobro pristaje njegovu sačuvanom latinskom djelu, u kojem iznosi mnogo podataka o Šibeniku, posebno ističući njegove prednosti. Da ga je pronašao, Fortis bi doista bio mogao crpsti iz njega zanimljive geografske podatke o Šibeniku (*la Storia fisica del Paese*) i o njegovim starinskim običajima (*costumi antichi*). Smatram, da je Fortis mislio na to latinsko Šižgorićevo djelo, kojemu nije znao naslova, jer je za nj doznao preko citata Tomka Mrnavića. Poznata je nekritičnost Mrnavićeva, pa je lako moguće, da je mjesto pravog naslova Šižgorićeva latinskog djela naveo samo to, da se u njemu radi o najznamenitijim prednostima grada Šibenika.

Ljubićeva tvrdnja, da je fra Inocencije Čulić imao štampani primjerak toga Šižgorićeva djela s talijanskim naslovom, očita je zabuna, koja se potvrđuje i time, što u bogatoj Čulićevoj kolekciji knjiga i rukopisa, koja se čuva u Franjevačkoj biblioteci u Dubrovniku, tome djelu nema ni traga⁹⁾.

Sve navedeno upućuje naš na zaključak, da je Šižgorić napisao samo jedno djelo u pohvalu Šibenika, i to na latinskom jeziku pod naslovom *De situ Illyriae et civitate Sibenici*. Netočnom interpretacijom Fortisovih riječi *che trattava delle più nobili prerogative di Sebenico*, u kojima se vidio naslov, a ne oznaka sadržaja, počelo se Šižgoriću pripisivati i djelo s naslovom uzetim iz spomenutih Fortisovih riječi. O tom drugom djelu nitko ne zna kazati ništa određenije, nije se sačuvalo, a nije se ni moglo sačuvati, jer ga Šižgorić uopće nije ni napisao. Zbog toga držim, da iz Šižgorićeve bibliografije treba ukloniti njegovo tobožnje djelo *Delle più nobili prerogative di Sebenico*.

Zagreb.

V. Gortan.

⁸⁾ Cenni biografici di alcuni uomini illustri della Dalmazia, Zara 1887, str. 155.

⁹⁾ Isp. Biblioteca di fra Innocenzo Ciulich nella libreria de' RR. PP. Francescani di Ragusa (Catalogo redatto da dr. Casnacich), Zara 1860.

RÉSUMÉ

V. Gortan: L'HUMANISTE GEORGIUS SISGOREUS A-T-IL ÉCRIT L'OEUVRE „DELLE PIÙ NOBILI PREROGATIVE DI SEBENICO“?

Dans la seconde partie de son oeuvre latine *De situ Illyriae et civitate Sibenici* l'humaniste croate Georgius Sığoreus, qui vécut au XVe siècle, a donné la description de Šibenik, sa ville natale, et de ses environs en soulignant ses nombreuses prérogatives.

L'abbé A. Fortis dans son *Voyage en Dalmatie*, publié en 1774, fait mention d'une oeuvre de Sığoreus *che trattava delle più nobili prerogative di Sebenico*. De ces mots on a tiré la conclusion que Sığoreus avait écrit une oeuvre intitulée *Delle più nobili prerogative di Sebenico*. D'ailleurs, cette oeuvre n'est pas conservée et on n'en sait rien sauf le titre.

L'auteur de l'article montre que cette conclusion est fausse. Les mots cités de Fortis ne contiennent pas, dit-il, le titre d'une oeuvre écrite en italien mais une indication sommaire du contenu de son oeuvre latine *De situ Illyriae et civitate Sibenici*, la seule qu'il ait écrite sur sa ville natale.
